

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **I., a.s.**, so sídlom v K., IČO: X., zastúpeného JUDr. Z. K., advokátom v K., proti žalovanej **Ing. K. U.**, bývajúcej v K., **o určenie neúčinnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 13 C 31/2006, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. apríla 2009, sp. zn. 11 Co 110/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 15. apríla 2009 sp. zn. 11 Co 110/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom z 5. septembra 2007, č.k. 13 C 31/2006-99 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd určil, že dohoda o vyporiadaní BSM zo dňa 27. mája 2005 medzi manželmi o vyporiadaní nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. X., katastrálne územie J. je voči žalobcovi právne neúčinná. Zároveň vyslovil, že o trovách konania bude rozhodnuté osobitným uznesením. Na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalobca bol aktívne legitimovaný na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu, pretože napadnutým právnym úkonom (dohodou o vyporiadaní BSM) bol ukrátený v uspokojení svojej vymáhateľnej pohľadávky. Mal tiež za preukázané aj splnenie podmienky, že došlo k takému skráteniu (zmenšeniu) majetku dlžníka, ktoré bráni uspokojeniu pohľadávky žalobcu v celom rozsahu alebo aspoň sčasti. K účinnosti odporovateľného právneho úkonu došlo v posledných troch rokoch pred začatím konania, a teda nedošlo k preklúzii (zániku) práva na odporovanie právneho úkonu. Súd však nemal v konaní za preukázané splnenie poslednej z podmienok pre úspešnú odporovateľnosť, a to vedomosť žalovanej o úmysle dlžníka ukrátiť uzavretím dohody o vyporiadaní BSM svojho veriteľa (z

poskytnutej a nevrátenej pôžičky). V konaní nebola preukázaná ani len vedomosť žalovanej o predmetnej poskytnutej pôžičke dlžníkovi (v čase poskytnutia pôžičky manželovi žalovanej). Na základe vykonaného dokazovania, z preukázaného spôsobu spolužitia, resp. nespolužitia žalovanej a dlžníka, z ich preukázateľne narušených vzájomných vzťahov a komunikácie dospel k záveru, že žalovaná nemala vedomosť o poskytnutej pôžičke dlžníkovi a že jej ani pri uzatváraní dohody o vyporiadaní BSM nebol a nemohol byť známy úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa. Keďže súd nepovažoval za preukázanú vedomosť žalovanej o úmysle dlžníka ukrátiť uzavretím dohody o vyporiadaní BSM uspokojenie pohľadávky žalobcu z nevrátenej pôžičky, na základe nesplnenia jedného zo zákonných predpokladov úspešnej odporovateľnosti právneho úkonu žalobu zamietol.

Okresný súd Košice II, po tom ako mu bola uznesením Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2008, sp. zn. 11 Co 106/2007 vec vrátená na rozhodnutie o trovách konania, vrátane trov štátu, doplniacim rozsudkom z 10. marca 2008, č.k. 13 C 31/2006-142 doplnil rozsudok Okresného súdu Košice II z 5. septembra 2007, č.k. 13 C 31/2006-99 tak, že žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť na účet právneho zástupcu žalovanej trovy konania vo výške 12 142,-- Sk, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalobcovi zároveň uložil povinnosť zaplatiť štátu na účet Okresného súdu Košice II trovy konania vo výške 1 600,-- Sk, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Krajský súd v Košiciach, konajúci o odvolaniach žalobcu, rozsudkom z 15. apríla 2009, sp. zn. 11 Co 110/2008 rozsudok a doplniaci rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správne v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. Zároveň vyslovil, že žalobca nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu a ustálil, že žalobca neunesol dôkazné bremeno na preukázanie skutočnosti, že žalovanej bol známy úmysel jeho dlžníka ukrátiť ho ako veriteľa.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorý navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Za takú vadu označil skutočnosť, že odvolací súd potvrdil prvostupňový rozsudok bez nariadenia pojednávania, hoci mal vo veci samej pojednávanie nariadiť. Poukazoval aj na to, že oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku nebolo zverejnené na úradnej tabuli súdu, navyše podľa oznámenia mal byť rozsudok vyhlásený dňa

15. apríla 2008, hoci v písomnom vyhotovení rozhodnutia je uvedený deň 15. apríla 2009. Považoval napadnutý rozsudok za nepreskúmateľný, nedostatočne odôvodnený a nespĺňajúci požiadavky ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. Taktiež namietal, že oba sudy porušili ustanovenie § 122 O.s.p. keď nevykonali dokazovanie úplne, bez vypočutia dôležitých svedkov a tým odňali žalobcovi možnosť vyjadriť sa k navrhnutým dôkazom, klásť otázky navrhnutým svedkom a tým úspešne obhájiť dôvodnosť žaloby. Nevykonaním navrhovaných dôkazov sudy hrubo porušili právo žalobcu na spravodlivý proces. Mal za to, že rozhodnutia oboch súdov sú nesprávne, nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní a sudy sa nevysporiadali s dôkazmi svedčiacimi v prospech žalobcu ani s predloženými listinnými dôkazmi. Taktiež namietal postup odvolacieho súdu, ktorý svojim uznesením vrátil vec súdu prvého stupňa, i keď procesne mal rozsudok prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na nové konanie a rozhodnutie. Podľa názoru žalobcu aj prvostupňový súd procesne pochybil, keď rozhodoval dopĺňacím rozsudkom, hoci mal rozhodnúť riadnym rozsudkom, resp. uznesením. K ďalšiemu procesnému pochybeniu odvolacieho súdu došlo podľa názoru žalobcu aj tým, že právoplatne nerozhodol o námietke zaujatosti, ktorú žalobca podal na súd podaním zo dňa 27. apríla 2009. Žalobca v dovolaní namietal porušenie práva na spravodlivý proces, práva na súdnu ochranu a ústavnej zásady rovnosti strán pred súdom. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberal skutkový a právny stav veci.

Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadрила.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku

vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti,

že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

Podľa § 156 ods. 3 O.s.p. vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (v znení účinnom od 15. októbra 2008) na pojednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,

b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,

c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

Z obsahu spisu nie je sporným, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) dňa 15. apríla 2009, ako to vyplýva zo zápisnice o verejnom vyhlásení rozsudku, ktorá je na č.l. 155 spisu. Z oznámenia odvolacieho súdu nachádzajúceho sa na č.l. 154 vyplýva, že rozsudok bude verejne vyhlásený dňa 15. apríla 2008 o 11,10 hod. v pojednávacej miestnosti č. dverí 215/ II poschodí Krajského súdu v Košiciach. Na úradnej tabuli Krajského súdu v Košiciach bolo oznámenie vyvesené 9. apríla 2009 a zvesené

15. apríla 2009. Z uvedeného vyplýva, že v oznámení o verejnom vyhlásení rozsudku bol nesprávne uvedený deň 15. apríla 2008, namiesto správneho dátumu 15. apríla 2009 a preto nebol dodržaný postup stanovený v cit. ustanovení § 156 ods. 3 O.s.p o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu, ktoré ustanovenie sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na odvolací súd (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Keď napriek skutočnosti, že nebol zachovaný postup podľa § 156 ods. 3 O.s.p., odvolací súd vyhlásil predmetný rozsudok, zaťažil ho vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že požiadavka na verejné vyhlásenie rozsudku v zmysle článku 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vychádza z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, preto jej podstata a účel sa nemôže zásadne odlišovať od definície podanej v kontexte týchto zmlúv, napr. Európskym súdom pre ľudské práva.

Ústava zaručuje nie teoretické a iluzórne práva, ale konkrétne a účinné, preto požiadavku verejného vyhlásenia rozsudku možno považovať za splnenú len vtedy, ak má verejnosť možnosť získať informácie o dátume a mieste vyhlásenia rozsudku tak, aby pri takomto zverejnení mohol byť prítomný ktokoľvek, kto má o to záujem, pričom vo vzťahu k účastníkom konania sa musí vychádzať z prezumpcie tohto záujmu (porovnaj Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 5/02).

Verejnosť konania patrí k ústavným procesným zárukám práva na súdnu a inú právnu ochranu. Princíp verejnosti však nie je absolútnym (verejnosť možno výnimočne vylúčiť v prípadoch ustanovených zákonom – porovnaj čl. 48 ods. 2 druhá veta Ústavy Slovenskej republiky); výnimky z tohto princípu sa ale vzťahujú na súdne pojednávanie (prerokovanie), nie však na vyhlásenie rozsudku. Povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku je bezvýnimočná. Vyplýva to z doslovného znenia čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj zo zákonov, ktoré v súlade s ústavou upravujú podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane, o pôsobnosti súdov a konaní pred nimi. Verejné vyhlásenie rozsudku súvisí s povinnosťou všeobecného súdu upovedomiť o tom účastníkov konania (v danom prípade dodržaním postupu podľa § 156 ods. 3 O.s.p.). Účastník konania má právo byť prítomný na vyhlásení rozsudku súdu a len on sám môže rozhodnúť, či sa tohto zasadnutia zúčastní alebo nezúčastní. Jeho rozhodnutie nemôže ovplyvniť postup súdu pri realizácii konania v intenciách článku 142 ods. 3 ústavy. Iný postup všeobecného súdu znamená porušenie

ústavnosti v konaní pred ním, ktoré spočíva v porušení základného práva účastníka konania zakotveného v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v spojení s článkom 142 ods. 3 ústavy.

Dovolací súd v tejto spojitosti poukazuje, že už spomenuté ustanovenie čl. 142 ods. 3 ústavy, ktoré obsahuje princíp verejného vyhlásenia rozsudku, má povahu ústavného príkazu pre všeobecné súdy, podľa ktorého v prípade, že rozhodujú vo forme rozsudku, sú povinné tieto rozsudky vyhlásiť vždy verejne. Ide tu o ústavnú záruku, že všeobecné súdy ako štátne orgány nemôžu obmedziť právne postavenie účastníkov v konaní pred nimi, ktoré postavenie im má poskytnúť možnosť verejne sa oboznámiť s obsahom rozsudku a s jeho odôvodnením (právo na aktívne, faktické, pozitívne konanie štátu, ktoré má základ v ústave a jej princípoch). Zabezpečuje sa tým aj transparentný výkon spravodlivosti a tým sa prispieva k dosiahnutiu cieľa sledovaného článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Predpokladom prítomnosti žalobcu na verejnom vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu v tejto právnej veci bolo oznámenie súdu o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v zmysle § 156 ods. 3 O.s.p. (v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.). Povinnosťou odvolacieho súdu bolo preto zachovať zákonom stanovený postup oznámenia miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku. Z uvedeného vyplýva, že nesprávnu informáciu, hoci aj zavinenú pisárskou chybou, o dátume verejného vyhlásenia rozsudku, je potrebné považovať za znemožnenie práva účasti účastníka konania zúčastniť sa ho a tým aj za odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď obdobne R 64/2002).

To malo za následok predovšetkým znemožnenie samotnej účasti žalobcu na verejnom vyhlásení rozsudku – verejnom oboznamovaní súdu o tom, ako rozhodol (aké konkrétne výroky vyslovil) a z akých dôvodov. Tento nesprávny procesný postup odvolacieho súdu mal pre žalobcu ďalší negatívny procesný dôsledok v tom zmysle, že odvolací súd mu nevytvoril procesnú možnosť kontroly, či jednotlivé výroky rozsudku, ktorý mu bol doručený v písomnom vyhotovení, sú v plnom rozsahu totožné s verejne vyhlásenými výrokmi rozsudku, a či snáď neboli prípadne dodatočne zmenené (podľa § 156 ods. 4 O.s.p. je totiž súd viazaný vyhláseným rozsudkom a vyhlásený rozsudok nemôže zmeniť, i keby si neskôr uvedomil, že rozhodol nesprávne). Odvolací súd teda uvedeným chybným procesným postupom (nedošlo k oznámeniu miesta a času vyhlásenia rozsudku v zmysle cit. § 156 ods. 3

O.s.p.) nevytvoril žalobcovi zákonom predpokladanú procesnú možnosť účasti na verejnom vyhlásení napadnutého rozsudku.

Verejné vyhlásenie rozsudku nie je len formálny a samoúčelný úkon. Jeho podstata má zásadný význam a spája sa s viacerými procesnoprávnymi dôsledkami. Vyhlásením rozsudku konanie nekončí a ešte aj pri verejnom vyhlasovaní majú účastníci konania procesné práva a povinnosti. Ide tu o úkon súdu, ktorý je z hľadiska vecného, časového, miestneho a personálneho neopakovateľný a nezameniteľný s iným úkonom súdu. Z hľadiska vecného ide o to, že pri verejnom vyhlásení rozsudku má účastník, ak boli dodržané podmienky oznámenia vyhlásenia tohto rozsudku, možnosť uplatniť procesné práva a tiež práva zabezpečujúce účastníkovi možnosť kontroly súdu. Obsahom procesného oprávnenia účastníka pri kontrole súdu vyhlasujúceho rozsudok je predovšetkým jeho oprávnenie preveriť, či bol rozsudok v jeho veci vôbec vyhlásený (to má význam z hľadiska účastníkovej vedomosti, či je súd rozsudkom viazaný, a ak áno, akým rozsudkom – akými konkrétnymi výrokmi – je viazaný). Nezanedbateľným je tiež procesné oprávnenie účastníka preveriť, či súd vyhlásil rozsudok na oznámenom mieste a v oznámenom čase (hľadisko miestne a časové). Neprehliadnuteľným oprávnením účastníka je aj jeho právo preveriť (zistiť), v akom zložení (hľadisko personálne) súd vyhlásil rozsudok (porovnaj v tejto spojitosti najmä § 237 písm. g/ O.s.p.) a s akým odôvodnením (hľadisko vecné). Procesný nedostatok odvolacieho súdu vo vzťahu k tomuto úkonu (nenaplnenie ustanovenia § 156 ods. 3 O.s.p.), v dôsledku ktorého sa poprie samotná podstata verejného vyhlásenia rozsudku (keďže sa neoznami čas a miesto jeho vyhlásenia), je z procesného hľadiska nenapraviteľný (nedá sa nijako konvalidovať). Nedodržanie postupu oznámenia času a miesta vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu znamená z pohľadu spomenutých kontrolných a ochranných oprávnení účastníka toľko, že korekciu porušených procesných práv účastníka možno v dovolacom konaní docieľiť len zrušením takéhoto rozsudku ako rozsudku zatiaľ vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolací súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že odvolací súd konal v danej právnej veci inak, ako mu to stanovil Občiansky súdny poriadok v § 156 ods. 3 v spojení s § 211 ods. 2, a tým znemožnil žalobcovi realizáciu jeho procesných práv, ktoré mu pri vyhlasovaní rozsudku patria. Takéto konanie odvolacieho súdu je porušením práva na súdnu ochranu a predstavuje vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolací súd

preto uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 tretia veta O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 4. marca 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská